

Посилання на статтю

Пилипенко А.І. Забезпечення проектів у сфері культури і мистецтва: особливості та проблемні питання / А.І. Пилипенко // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. - Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2009. - № 3 (31). - С. 115-120. - Режим доступу: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/31/09paiopp.pdf>

УДК 005.87:7.06

А.І. Пилипенко

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ПРОЕКТІВ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Виявлено особливості та проблемні питання стосовно забезпечення культурно-мистецьких проектів. Встановлено основну задачу впровадження методів управління проектами у забезпечення діяльності суб'єктів культури і мистецтва шляхом підготовки спеціалістів з управління проектами. Табл. 1, дж. 16.

Ключові слова: культурно-мистецький проект, забезпечення, закупівля, видатки, тендер.

А.И. Пилипенко

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОЕКТОВ В СФЕРЕ КУЛЬТУРЫ И ИСКУССТВА: ОСОБЕННОСТИ И ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ

Вывявлены особенности и проблемные вопросы относительно обеспечения проектов в сфере культуры и искусства. Поставлена основная задача внедрения методов управления проектами в обеспечение деятельности субъектов культуры и искусства. Табл. 1, ист. 16.

A.I. Pilipenko

THE PROJECT IN THE FIELD OF CULTURE AND ART: PECULIARITIES AND ACUTE POINTS

Peculiarities and acute points related to providing projects in the field of culture and art are revealed. Main task to implement the project management methods providing subjects' of culture and art activity is stated.

Постановка проблеми. Забезпечення проектів відбувається завдяки механізму закупівель. Вдале матеріальне забезпечення проектів досягається за допомогою ефективних контрактів, які визначають правові відносини сторін, тривалість, природу і зміст товару, роботи або послуги, а також умови виконання і фінансування.

Існує достатній досвід ефективного використання механізму закупівель у розвинутих країнах. Але в Україні завдяки великому ступеню корумпованості в державі [1], застосування цього механізму не працює. Для оцінки корумпованості країн правозахисна організація Transparency International ввела п'ятибальну шкалу, де одиниця відповідає мінімальному рівню корупції, а п'ятірка – максимальному. Інформація збиралася шляхом опитування громадян країни. Самими корумпованими державами у 2009 році були визнані: Україна (4,3 бали), Боснія й Герцеговина (4,2 бали), Хорватія (4,1 бали), Камерун, Болгарія й

Румунія (по 4 бали). Одним з основних шляхів корупційного збагачення для бюрократії, особливо для верховної політичної еліти, є державні витрати [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що одним з важливих факторів мотивації діяльності проектних команд, зокрема підрозділу закупівельників, є справедлива оцінка відповідної проектної діяльності [3]. Це стосується і галузі культури і мистецтва. Управління закупівлями у таких проектах може використовуватися для отримання послуг від певних окремих осіб або груп осіб для роботи в рамках проведення культурно-мистецьких заходів, творчих програм та проектів у сфері культури.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Регулювання державних закупівель у сфері культури здійснюється згідно з Положенням про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти [4] і Положенням про тендерний комітет Міністерства культури і туризму України [5], де базовими категоріями є проект (програма), замовник, закупівля, торги (тендер). А це базові категорії з управління проектами. Підтвердженням цьому є аналіз змісту Керівництва з питань Проектного менеджменту [6], а також аналіз змісту навчання за спеціальністю специфічних категорій 7.000003 «Управління проектами» [7]. Нажаль, наукові розробки у цьому напрямку відсутні.

Формулювання цілей статті. Виявити особливості та проблемні питання забезпечення проектів у сфері культури. Сформулювати основну задачу для вирішення проблемних питань з погляду на культурно-мистецьку діяльність як проектну.

Основний матеріал дослідження. Відсутність наукових розробок у напрямку забезпечення культурно-мистецьких проектів підтверджується аналізом змісту публікацій в єдиному в Україні фаховому виданні Збірнику наукових праць «Управління проектами та розвиток виробництва». Аналіз змісту публікацій за останні 9 років показав, що з 621 статей тільки 6 публікацій присвячено питанню забезпечення проектів [3, 8-12]. При цьому вони присвячені наступним питанням:

- розглянуто використання тендерних торгів як ринкового механізму в Україні на фоні основних світових тенденцій [8];
- розглянуто методики тендерних пропозицій та запропоновано методику оцінки ofert при закупівлі робіт [9];
- запропоновано підхід до планування заощаджених під час проведення конкурсних торгів коштів через методику розподілення закупівлі на лоти та бальну оцінку тендерних пропозицій [10];
- розглянуто зміст стратегії розвитку системи державних закупівель в Україні та запропонована блочна технологія управління закупівлями в проектах з використанням її у розроблюваному інформаційному середовищі [11];
- розглянуто проблеми підвищення ефективності результатів проведення закупівель на прикладах впровадження міжнародних проектів в Україні [12];
- проведено аналіз основних проблем сучасних систем виміру якості (ефективності) функціонування проектно-орієнтованої організації та розглянута можливість застосування до оцінки діяльності по закупівлям та контрактам в проектах розвитку проектно-орієнтованих девелоперських компаній системи якісних показників, побудованій на визначенні основних найважливіших показників такої діяльності і розробці системи рейтингів по оцінці значущості і використання [3].

Як бачимо, ці публікації розкривають загальні питання забезпечення проектів і не стосуються галузі культури.

Розглянемо особливості забезпечення проектів у галузі культури і мистецтва. Згідно з [13] *творчі програми та проекти* – форма культурної

діяльності, яка характеризується заздалегідь визначеними конкретною метою і строком реалізації (досягнення мети) у сфері культури, а також заходи (програми, проекти), що здійснюються закладами культури всіх форм власності для забезпечення культурних і дозвіллевих потреб громадян.

Видатки на здійснення заходів (проектів) за рахунок бюджетних коштів передбачаються при затвердженні Державного бюджету України на відповідний рік згідно нормативно-правових актів, що визначають порядок формування обсягів витрат, які обов'язково обґрунтовуються відповідними розрахунками. Перелік заходів (проектів) із строками та місцем їх проведення визначається й затверджується Планом роботи Міністерства культури і туризму (МКТ) України.

Структура Плану роботи МКТ України щодо переліку заходів формується за окремими кодами програмної класифікації, кожен з яких розподіляється за такими напрямками:

- галузеві заходи, що впливають із директивних документів вищих державних органів;

- конференції, семінари, наради;
- свята, фестивалі, творчі звіти, концерти, ювілеї та пам'ятні дати;
- конкурси, огляди;
- виставкова діяльність;
- заходи в регіонах;
- міжнародне культурне співробітництво.

Розглянемо основні напрямки витрат. Витрати на проведення заходу класифікуються за двома основними напрямками:

- витрати на безпосередню підготовку і проведення заходу;
- витрати, пов'язані з перебуванням учасників заходу, та витрати на відрядження.

До першого напрямку належать такі витрати:

- витрати на оплату праці (з нарахуваннями) режисерсько-постановчої та адміністративної групи, артистичного персоналу, залучених на умовах договорів підряду;

- витрати на орендну плату за користування приміщенням (експлуатаційні витрати, відміна планового заходу);

- витрати на орендну плату (надання послуг) за користування технічним обладнанням, оргтехнікою, інвентарем;

- витрати на оплату транспортних послуг, оренди транспортних засобів та витрат на їх обслуговування;

- витрати на орендну плату за прокат костюмів, одягу тощо;

- витрати на оплату послуг зв'язку;

- витрати на оплату поліграфічних послуг;

- витрати на оплату канцелярських товарів;

- витрати на придбання призів, сувенірів, подарунків (якщо цього потребує даний захід – за окремим погодженням з МКТ України);

- витрати на оплату інформаційно-рекламних послуг;

- представницькі витрати – за окремим погодженням з МКТ України (при проведенні заходів міжнародного рівня), тощо.

До другого напрямку належать витрати на оплату проїзду (квитки), проживання, добові (харчування за окремим погодженням з МКТ України) учасників заходу.

Існуючі форми фінансування та фінансової звітності в галузі культури за повною економічною класифікацією видатків передбачають використання КЕКВ 1171 і 1172. Крім того, аналіз річних планів державних закупівель за 2008-2009 роки [14] дозволив виявити базові закупівлі в галузі культури і мистецтв (табл.1),

а також зробити висновок, що розділ розвитку (КЕКВ 1171) має не значну позицію.

Відповідно до Роз'яснень щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету [15], при плануванні бюджетних призначень за повною економічною класифікацією видатків допускається використовувати КЕКВ 1171 для оплати:

– послуг бюджетним, госпрозрахунковим, будь-яким іншим установам та організаціям за надані науково-дослідні послуги, розробки, послуги з експериментального проектування тощо (на підставі укладених угод);

– видатків на виконання державних програм, оплата яких здійснюється на підставі укладених угод з виконавцями проектів програм, які забезпечують розвиток у певній галузі та інші види робіт.

– КЕКВ 1172 може плануватись для оплати:

– видатків на проведення культурно-мистецьких акцій, інформаційно-просвітницьких заходів;

– поточних видатків на окремі централізовані заходи, які проводяться згідно з діючим законодавством;

– видатків на проведення організаційних робіт оздоровчих закладів, які не є бюджетними установами, для оздоровлення та відпочинку дітей;

– видатків на проведення окремих заходів, пов'язаних з організацією та проведенням виборів і референдумів, міжнародних саммітів, з'їздів, конференцій, офіційних державних заходів, інших заходів.

Таблиця 1

Базові закупівлі в галузі культури і мистецтва

КЕКВ	Загальне найменування предмета закупівлі
1131	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар
1133	Продукти харчування
1135	Оплата транспортних послуг та утримання транспортних засобів
1136	Оренда
1137	Поточний ремонт обладнання, інвентарю та будівель; технічне обслуговування обладнання
1139	Оплата інших послуг та інші видатки
1171	Дослідження і розробки, окремі заходи розвитку по реалізації державних (регіональних) програм
1172	Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку
1310	Субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)
2130	Капітальний ремонт
2133	Капітальний ремонт інших об'єктів
2144	Реставрація пам'яток культури, історії та архітектури
2410	Капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям)

Специфіка діяльності у галузі культури і мистецтва така, що вся діяльність базується на проектній основі. Тому фінансування культурно-мистецьких заходів, творчих програм та проектів у сфері культури за КЕКВ 1172 потрібно розробляти як проект в силу їхньої унікальності. Це не суперечить термінології тендерів.

Теорія забезпечення проектів [16] передбачає, що стратегія закупівель повинна бути визначена на фазі підготовки проекту, у тому числі культурно-мистецьких, з урахуванням залежності від багатьох факторів, таких як загальні потреби, навколишнє середовище, час витрати, кількість і розташування наявних ресурсів. Культурно-мистецькі проекти повинні забезпечувати культурні та дозвілля громадян, реалізовувати державну політику стосовно культури і

мистецтва, як в Україні, так і за її межами. Успішне проведення процесу закупівель забезпечує сприятливі умови для ефективного управління контрактами і подальшою їхньою оцінкою.

Висновки з даного дослідження. Нажаль сьогодні фінансування культурно-мистецьких заходів, творчих програм та проектів у сфері культури за КЕКВ 1171 і 1172 ведеться як функціональна діяльність, а не проектна. Тому основною задачею є: зміна існуючого стану шляхом впровадження методів управління проектами у забезпечення діяльності суб'єктів культури і мистецтв. З поставленої задачі слідує необхідність підготовки спеціалістів з управління проектами соціокультурної сфери.

Подальші дослідження у даному напрямку мають бути направлені на встановлення критеріїв тендерних пропозицій для проектів у галузі культури і мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корупція в Україні. Ну хоч у чомусь ми перші! // Матеріали сайту «Зона Закону» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zonazakona.com.ua/2009-10-22-12-44-03/134-2009-07-05-07-03-16>.
2. Корупція. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F>.
3. Морозов В.В. Використання системи якісних показників до оцінки ефективності діяльності з управління проектами в проектно-орієнтованих компаніях // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2008. – № 2(26). – С. 119-124.
4. Положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти, затверджене Постановою КМ N 921 (921-2008-п) від 17.10.2008р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=921-2008-%EF>.
5. Положення про тендерний комітет Міністерства культури і туризму України, затверджене наказом Міністерства культури і туризму України від 20.11.2007 р. №456/0/16-07. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/81899>.
6. Руководство к Своду знаний по управлению проектами (Руководство PMBOK®): Третье издание. – Project Management Institute, Four Campus Boulevard, Newtown Square, PA 19073-3299 USA / США, 2004.
7. Галузевий стандарт вищої освіти України. Підготовка спеціаліста за спеціальністю специфічних категорій 7.000003 «Управління проектами» кваліфікації 24447.2 «Фахівець з управління проектами та програмами». – Видання офіційне, Київ, Міністерство освіти і науки України, 2004.
8. Жаворонкова С.М. Стан проведення тендерних торгів в Україні // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2000. – № 2(2). – С. 76-81.
9. Жаворонкова С.М. Методики проведення оцінки тендерних пропозицій // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2001. – № 1(3). – С. 64-66.
10. Жаворонкова С.М. Проведення закупівлі за умов обмеження бюджету: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. в. Даля, 2003. – № 1(6). – С. 151-155.
11. Морозов В.В. Особливості реалізації інноваційних проектів в рамках стратегії створення системи державних закупівель // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2004. – № 2(10). – С. 119-124.
12. Морозов В.В. Аналіз використання критеріїв та методик оцінки тендерних пропозицій в сучасній практиці управління міжнародними проектами // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2005. – № 1(13). – С. 26-32.

13. Методичні рекомендації щодо порядку проведення культурно-мистецьких заходів, творчих програм та проектів у сфері культури, затверджено наказом Міністерства культури і туризму України від 10.04.2009р. №230/0/16-09. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://195.78.68.75/mincult/uk/publish/printable_article/178745.
14. Міністерство культури і туризму України. Державні закупівлі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/category/166256>.
15. Державне казначейство України. Лист від 12.02.2007 р. N 3.4-06/506-1842 Щодо застосування КЕКВ 1171 та 1172. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://parusdon.donetsk.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=723&Itemid=2.
16. Морозов В.В. Основи закупівель товарів, робіт та послуг у проектах (тендерні процедури та контракти): Навч. посіб. – К.: Таксон, 2003. – 744 с.

Стаття надійшла до редакції 16.08.2009 р.